

UNDERVISNING

I SVÆRE TEMAER

Gode råd til arbejdet med svære temaer i museumsformidlingen

Deltagere i studiegruppen *Tunge temaer i din formidling*:

- CFU - University College Lillebælt
- Forsorgsmuseet Svendborg
- Historiecenter Dybbøl Banke/ Museum Sønderjylland
- Koldkrigsmuseum Stevnsfort/ Østsjælland Museum
- M.C. Holms Skole, Mors
- Middelfart Museum
- Museum Mors
- Nationalmuseet
- Nationalt netværk af skoletjenester
- Nordic Performance Art
- Vardemuseerne

Folderen er udarbejdet af:

Sarah Yigzaw
Museumsinspektør

Nationalmuseet
sarah.yigzaw@natmus.dk
Tlf.: 41 20 60 69

Ulla Kjær Kaspersen
Koordinator for Fyn, Syd- og Sønderjylland
Nationalt netværk af skoletjenester
ukk@skoletjenestenetvaerk.dk
Tlf.: 30 55 73 46

Anders Bloksgaard Poulsen
Skoletjenesteformidler
Varde Museum
abp@vardemuseum.dk
Tlf.: 75 22 08 77

Lars Clausen
Specialpædagogisk konsulent
CFU, University College Lillebælt
lacl@ucl.dk
Tlf.: 45 24 94 05 77

Arbejdsgruppen står gerne til rådighed hvis der er spørgsmål, kommentarer eller lign.

© Bidragsyderne
Januar 2017.

INDHOLD

Til den undervisningsansvarlige

SIDE // 4

Til den undervisningsansvarlige
og underviserne

SIDE // 7
Før forløbet starter

SIDE // 7
Ved forløbets start

SIDE // 9
Mens forløbet gennemføres

SIDE // 10
Når forløbet er afsluttet

Fotos

Forside: Dorte Vind, Oksbøl flygtningekirkegård
Side 3: Vardemuseerne
Side 4: Forsorgsmuseet, Svendborg
Side 5: Ulla Kjær Kaspersen, Museum Mors
Side 9: Nationalmuseet
Side 11: Vardemuseerne

Godt begyndt

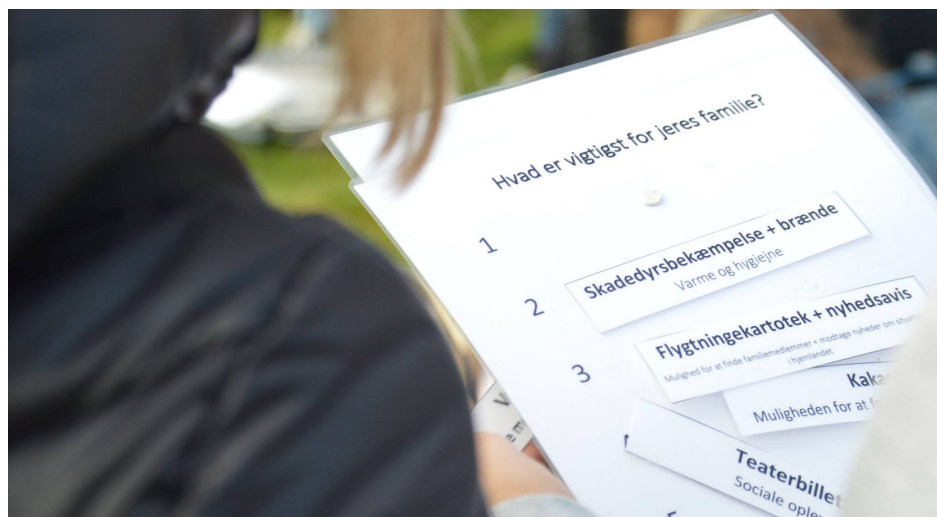
I 2016 udbød Nationalt netværk af skoletjenester studiegruppen Tunge temaer i din formidling. Studiegruppen blev faciliteret af Ulla Kjær Kaspersen, koordinator i Nationalt netværk af skoletjenester. Deltagerne var museumsundervisere, museumsinspektører fra bl.a. Museum Sønderjylland, Svendborg Museum, Museum Mors og andre med relation til undervisning fra hele landet.

Denne folder er studiegruppens ønske om at dele og videregive de overvejelser og erfaringer, som museumsundervisere landet over har i forbindelse med at undervise og formidle svære temaer.

Formidling af svære temaer kan være udfordrende at arbejde med og har en særlig rolle i museumsundervisning. Svære temaer har ikke en fast afgrænset størrelse og spænder vidt fra formidling af krig, fattigdom, flygtninge, religion, race, danskhed, vold, politik, psykisk sygdom etc.

I denne folder forsøger vi at give en generel inspiration til hvilke overvejelser, man skal gøre sig, når man som undervisningsansvarlig forbereder undervisning i svære temaer, og hvilke overvejelser man skal gøre sig, når man underviser. Folderen tager udgangspunkt i kerneværdier, som museumsformidlere over hele landet bruger, når de arbejder med og underviser i formidling af svære temaer.

Materialet er delt i to, en del primært henvendt til den undervisningsansvarlige og en del henvendt til både den undervisningsansvarlige og til undervisere.

TIL DEN UNDERVISNINGSANSVARLIGE:

Nogle temaer vil man med det samme karakterisere som svære at undervise i eksempelvis krig eller fattigdom, men som undervisningsansvarlig bør man altid stille sig selv spørgsmålet, har min undervisning potentiale som svær formidling? En indikator på, at man har med et svært tema at gøre, kan være, hvis undervisningen indeholder kontroversielle eller tabubelagte aspekter, sætter universelle følelser på spil så som angst, kærlighed, glæde, sorg, moral, etc. Hvis det er tilfældet bør man overveje, hvordan man vil håndtere dem i sin undervisning.

I den videre proces har studiegruppen defineret spørgsmål som den undervisningsansvarlige bør stille sig selv, sin institution, sit materiale og formidlingsdesign og i instruktionen af evt. undervisere.

- Hvorfor underviser du i et svært tema - hvad er målet med din formidling?
- Skal undervisningen tage forbehold, når der er besøgende der har direkte erfaring i det svære tema? Hvorfor og hvorfor ikke?
- Hvilke didaktiske redskaber har du/din underviser til at håndtere det konkrete tema?
- Hvordan kan besøgende med direkte erfaring til forløbets tema inddrages i undervisningen, uden at de føler de bliver udstillet for resten af gruppen?
- Har du på museet eller i dit undervisningsforløb emner, temaer og genstande, som ikke er tilladt eller bare ikke italesættes? Hvorfor og hvorfor ikke?

Klæd læreren på

Generelt kan man i museumsundervisning stræbe efter at have udarbejdet en lærervejledning og supplerende undervisningsmateriale til sit forløb. Behovet bliver tydeligere, når man ønsker at formidle svære temaer.

Fordelen ved en lærervejledning er, at den kan tydeliggøre, hvad der præcist skal foregå i undervisningen, hvilke stærke temaer der vil blive berørt, og at læreren skal være opmærksom på, om der er elever med personlig relation til temaet, der skal tages særlig hånd om. Et sådan materiale bør følge lærerens bookingbekræftelse.

Man kan ligeledes udarbejde et materiale, der supporterer museumsbesøget. Et sådant materiale kan have mange formater og er afhængig af temaet for undervisningen. Men generelt for svære temaer er det en fordel, hvis eleverne har arbejdet med temaet og allerede på skolen, i deres trygge ramme, har reflekteret over og italesat deres følelser omkring temaet.

Formålet med et materiale, som klassen kan arbejde med efter besøget er, at hjælpe eleverne med at få sat ord på og bearbejdet deres indtryk fra museumsbesøget. Et Efter materiale kan bl.a. lægge op til, hvordan lærere og elever kan arbejde videre med temaet, deres indtryk og læring i et kunstnerisk koncept.

Tilgængelighed

Lærervejledning og Før og Efter -materiale bør alle være nemt tilgængelige for lærer og evt. udsendes sammen med bookingen.

Museet kan efter behov lave en kort opfølgende kontakt til skolen.

Museet kan eventuelt tilbyde en særlig opfølgning i forhold til tematisk afklaring eller genbesøg eller bidrage med yderligere henvisninger.

TIL UNDERVISNINGS- ANSVARLIGE OG UNDERVISERE

Formålet med dette afsnit er at hjælpe undervisere til at komme godt i gang med at undervise i svære temaer. Punkterne skal ses som et fælles samtale- og refleksionsspapir mellem den undervisningsansvarlige og undviserne. De beskrevne punkter kan dog ligeledes bruges som overvejelser, som den undervisningsansvarlige skal have taget stilling til og evt. inkorporeret i manualen til sit forløb.

Før forløbet starter

- Forvent du får spørgsmål, som kan udfordre dig som underviser.
 - Forbered svar til tre følsomme spørgsmål.
 - Forbered en plan B for de elever, der ikke kan/ønsker at deltage. Har du en "nøddudgang" i dit forløb, så der er mulighed for, at sårbare elever kan deltage med mindre engagement?
- Gennemtænkt din rolle som museumsunderviser.
 - Tænk over hvad præcist dine besøgende skal have ud af forløbet.
 - Overvej hvordan du vil sætte rammerne for forløbets gennemførelse.
 - Du kender udstillingen og undervisningsforløbet. Læreren kender eleverne og skal tage hånd om dem.
 - Se mennesket. Du kan ikke vurdere elevens baggrund på kulturel og geografisk tilhørsforhold. Mød alle med åbenhed og undervis i temaet på en neutral måde
- Stil dig selv spørgsmålet: Er jeg klar til mit undervisningsforløb om et svært tema?
 - Det er vigtigt, at du er tryk i forløbets tema.
 - Jokes og vittigheder kan være en måde for dine besøgende at tale om det tunge tema, selv om det ellers falder svært. Hvordan vil du håndtere 'vittige' indslag?
 - Besøgende kan have en særlig relation til temaet eller enkelte udstillingsskulpturer, som de gerne vil give udtryk for. Hvordan kan det skabe udfordringer for din formidling?

Ved forløbets start

- Afstem forventningerne mellem dine besøgende og dig selv.
 - Spørg om de har arbejdet med emnet forud for besøget.
 - Spørg om der er elever, der har særlige relationer til emnet, som du skal være opmærksomme på. Afklar om eleven har lyst til at blive inddraget i undervisningen eller være mere anonym?
 - Informer om rollefordeling - du kender undervisningsforløbet, læreren kender eleven.
 - Aftal, hvem der danner grupper og instruere børnene, samt hvordan læreren kan hjælpe med afviklingen af forløbet.

"Besøgende kan have en særlig relation
til temaet eller enkelte udstillingsobjekter,
som de gerne
vil give udtryk for"

Mens forløbet gennemføres

● Vær klar i spytet.

- Du kender og præsenterer undervisningsforløbets indhold og udformning. Struktur skaber tryghed.
- Hold fokus på tidsplanen. Det er dig som formidler, der styrer overgangen mellem de forskellige trin i forløbet. Du skaber pladsen til følelser og får inkluderet dem på en fornuftig måde.
- Skab tydelighed om de forskellige aktiviteter, forventninger til elevernes deltagelse, tænkepauser og refleksioner.

● Skab nærvær.

- Det er vigtig at arbejde på den personlige 1-1 kontakt mellem dig som formidler, genstand og elev, selvom det foregår i en større gruppe.
- Din personlige erfaring kan bidrage med identificering og tillid. Til gengæld er dit privatliv dit eget. Det gælder for eksempel religion, politiske overbevisninger, seksualitet osv.
- Brug flerstemmighed: der er altid flere fortællinger og egne forståelser, der mødes i dit undervisningsforløb.
- Inddrag eleverne og brug deres svar og erfaringer i undervisningen.

● Hold fokus.

- Det er udstillingen og dens genstande, der danner rammen for din undervisning.
- Du skaber forståelse og fokus ved hele tiden at vende tilbage til forløbets centrale pointer og undgår at forløbet løber i en hensigtsmæssig retning.
- Husk at elevdeltagelse kan have flere output og at humor, undren, nysgerrig alle er tegn på opmærksomhed. Favn dem og brug dem aktivt i undervisningen.

● Forvent, at intet går som planlagt.

- Det er ok - det er et grundvilkår i enhver formidling.
- Forvent det uforudsete. Vær fleksibel, kreativ og se løsninger.
- Hav din nødplan klar.

● Husk, at en god afslutning er guld værd.

- Giv tid og plads til en god afslutning, hvor man kan samle op på særlige temaer, følelser og undervisningens formål.
- Gode afslutninger samler de svære temaer op og bidrager til at klassen ikke forlader museet utrygge.

Når forløbet er afsluttet

- Hvis der er Efter-materiale skal du opfordre til at klassen arbejder videre med det hjemme på skolen. Det kan give læreren mulighed for præcist at arbejde videre med det museets forløb handlede om.
- Reflekter over din egen undervisning og de svære spørgsmål, du har mødt. Var der uventede situationer, der påvirkede dig?
- Del din viden og erfaring med dine kollegaer.
- Tænk over, om der er noget, du skal gå videre med til den undervisningsansvarlige.

Denne folder er udarbejdet af:

